

TEZA DE ABILITARE

SPECIFICITATEA ERGOPSIHOMETRIEI IN SELECTIA PERSONALULUI DESTINAT MISIUNILOR SPECIALE

Candidat: comisar sef prof.univ.dr. Nicolae Radu

REZUMAT

Cercetările desfășurate până în prezent au optat pentru o abordare multidisciplinară, reunind perspectivele proprii psihologiei, etnopsihologiei, psihologiei interculturale și istoriei culturale, toate acestea fiind articulate în jurul studierii diferitelor situații decriptive precum perspectivele tehnologice predictive în cunoașterea personalității.

Analiza funcțională a diferitelor elemente luate separat conduce la rezultate pozitive numai atunci când le considerăm ca verigi ale unui întreg indivizibil, aflate în strânsă legătură. În plan psihologic, aceste „elemente” ar fi procesele, funcțiile și însușirile psihice, ceea ce constituie întregul, respectiv *personalitatea umană*. Problematika personalității ocupă și astăzi un loc central, atât în ceea ce privesc cercetările teoretice, cât și în cele cu caracter practic-aplicativ. Cu toate acestea, trebuie să recunoaștem faptul că în afară de inteligență, nici un alt concept al psihologiei nu este atât de complex ca cel de personalitate. Multitudinea definițiilor pe care le cunoaște termenul nu reprezintă decât una din manifestările limitelor cunoștințelor în acest domeniu. Personalitatea a fost și va rămâne câmpul de dezbateri al mai multor discipline științifice, cunoașterea acesteia și a omului deci, rămânând suprema performanță a științei (Goran, 2013).

Primul ansamblu de cercetări a vizat *psihologia personalului destinat misiunilor speciale, respectiv profilul psihologic specific luptătorului antiterorist*. Subscriind interesului exprimat, în conturarea demersului nostru, raportat la identificarea/ cunoașterea trăsăturilor de personalitate ce definesc luptătorul antiterorist, am procedat și la realizarea unor *profile modale (profile profesionale specializate)*, utilizând, numai în scop de popularizare pentru structurile de profil din sistemul Siguranței Naționale, *Inventarul Psihologic CPI –260 / Spectrum CPI – 260 TM-RO*, Copyright *International*, distribuit în România de către *D&D Research* (www.ddconsultants.ro). Luptător antiterorist nu poate fi oricine. Profesia de luptător antiterorist implică inteligență și o foarte bună pregătire fizică. În îndeplinirea misiunilor este necesar să fie concepute soluții pentru rezolvarea situațiilor noi, imprevizibile și problematice (Albu, 2007). În aceste cazuri, 91% dintre luptători apreciază că un rol important revine *acuității vizuale și*

auditive, care asigură perceperea rapidă a poziției în spațiu, a raporturilor reciproce și a deplasării obiectelor și obiectivelor.

O temă majoră a reprezentat-o și corelațiile întreprinse asupra *Inventarul Psihologic CPI – 260 / Spectrum CPI – 260 TM- RO*. Profilul mediu înregistrat la nivelul luptătorilor antiteroriști prezintă scoruri medii de valoare mai ridicată, în raport cu profilul mediu stabilit de Pitariu & Ilescu (2004), pe 13 scale din cele 26 din Spectrum CPI – 260 TMRO respectiv pe *Capacitate de statut (Cs)*, *Sociabilitate (Sy)*, *Impresie bună (Gi)*, *Stare de bine (Wb)*, *Orientare spre muncă (Wo)* și *Potențial managerial (Mp)*. Fără să insist asupra elementelor de detaliu, din datele obținute (+Cs, +Sy, +Sp, +Sa,+Wb) se poate aprecia că luptătorul antiterorist manifestă eficiență interpersonală, dublată de maturitate socială (+So, +To, +Gi).

Un alt ansamblu de cercetări au fost reunite în jurul temei managementul profesiei și specificitatea personalului destinat misiunilor speciale. Abordarea sistematică a activității de muncă presupune *studierea binomului om – mașină dintr-o perspectivă unitară* (Iosif, 2001). Între cele două subsisteme se impune existența unei compatibilități, de calitatea ei depinzând performanța sau productivitatea muncii. Analiza muncii furnizează atât o descriere a postului precizând și specificațiile aceluși post respectiv *rolul și poziția postului în organigramă, necesitatea postului, îndatoririle postului, modul de îndeplinire a acestora, ce anume se realizează, de ce se realizează, unde și cum se realizează*. Analiza unui post poate fi realizată utilizând cel puțin 3 metode alternative de analiză a muncii (Muchinsky, 1990) *observația, interviul, chestionarul și înregistrarea propriilor activități într-o agendă de lucru*. Alegerea metodelor și tehnicilor de analiză a muncii este dependentă de natura profesiei analizate. În practică se recomandă ca în *analiza muncii să se utilizeze mai mult decât o singură metodă de investigare* (Ombredane & Faverge, 1955). În urma analizei muncii orientate pe deținătorul postului se ajunge practic la realizarea unui *profil al exigențelor psihologice* care trebuie să caracterizeze un deținător al unui post de muncă.

Un alt corp de cercetări a reliefat importanța ce revine modalităților de avizare psihologică periodică a personalului din unitățile speciale. Deși examinarea psihologică a personalului se realizează în condițiile de selecție psihologică, situațiile în care au loc avizările după angajare sunt din ce în ce mai frecvente în structurile din componența sistemului siguranței naționale. Astfel, examinarea capătă un caracter periodic, fiind folosită ca mijloc de verificare a *normalității psihice* pentru personalul care îndeplinește misiuni în transportul special, feroviar,

auto, aeronautic sau în structurile care fac parte din sistemul Siguranței Naționale (*Ministerul Afacerilor Interne, Serviciul de Protecție și Pază, Serviciul Român de Informații, Ministerul Apărării Naționale*). *Examinarea psihologică desfășurată în subsidiar și în scopul cunoașterii și a acomodării reciproce a angajaților* poate fi sintetizată printr-un *profil psihologic*, cu valoare de instrument în avizarea periodică. *Examinarea psihologică în scop formativ* se realizează ori de câte ori conducerea unei unități își pune problema nevoilor de formare/perfecționare ale angajaților.

Mecanismele de conformare și obediență ale majorității, funcționarea controlului social și posibilitățile schimbării atitudinii prin interacțiune socială sunt aspecte larg dezbătute de cercetători, precum: Doise, Deschamps și Mungny (1999). Nu o singură dată intenția noastră de a înțelege cum se transformă normele sociale, ce reacții induce presiunea pentru uniformitate și cum induce le inovatia, ne impinge cu gândul spre “psihologia mulțimilor”, respectiv spre Gustave Le Bonne. Considerând acestea, conformismul față de grup și obediența față de autoritate să însemne calea cea mai sigură spre succes? Ce poate să însemne succesul în astfel de condiții? Considerând toate acestea, am procedat la o succesiune de studii asupra percepției vizibilității sociale, din perspectiva destinului unei generații. Analiza de conținut asupra documentelor istorice sau textelor contemporane, multiple observații de teren, coroborări de date, în acord cu ipoteze de lucru, toate acestea ne fac să înțelegem că realitatea nu poate fi gândită statistic. Realitățile lumii în care trăim înseamnă cu mult mai mult decât formule matematice sau note obținute la examene. Conformismul și supunerea, cerute din ce în ce mai mult pentru promovare, personalitatea și nevoia de apartenență, identitatea socială și indentitatea națională, prejudecățile și comunicarea de masă, manifestările mulțimii, pot fi identificate și înțelese numai într-un context sau un mediu dat (Moscovici, 1996). Din ce în ce mai mult, majoritatea românilor trăiesc sentimente confuze: un amestec de tristețe, decepție, rușine, umilință, furie. Drumul spre democrație s-a soldat cu efecte secundare nebănuite: prietenii dinamitate, familii destrămate, apariția unor postrevoluționari agresivi și lipsiți de scrupule, a unor noi specii de oportuniști. Anxietatea, suspiciunea, culpabilizarea, vînătoarea de vinovați, măsurarea gradului în care suntem pătați, macină din păcate, din ce în ce mai mult, conștiințele, disponibilitățile constructive. La numai șase ani de la momentul 1989, prof. univ dr. Neculau (1996) aprecia că speranța într-o purificare morală aproape că s-a prăbușit. Să fi simțit ceva oare domnia sa despre vremurile ce au venit? Sau poate fi mult mai rău?

Preocupările mele nu se opresc aici. Disonanța în relațiile între grupuri, alterarea echilibrului social, diferențierile sociale prezente din ce în ce mult, depersonalizarea și nevoia de apartenență socială sunt teme pentru viitoare cercetări de detaliu. În perioada următoare mă voi focaliza înspre aprofundarea tematicilor deja existente: evaluarea și selecția profesională a personalului, identificarea și gestionarea factorilor de risc și a vulnerabilităților psihologice individuale și de grup; dezvoltarea unor “Modele și strategii de selecție în evaluarea psihologică a personalului destinat misiunilor speciale”, considerând practica „Armed Services Vocational Aptitude Battery - ASVAB și Spectrum CPI – 260 TM/ RO” modelul CUBOID; managementul stresului și situațiilor de criză; particularitățile psihologice ale potențialilor “SUHADA”– teroriștii sinucigași și specificul organizațiilor teroriste tip Al-Qaida; anxietatea socială, diferențe interindividuale în reglarea emoțională; asigurarea psihologică a situațiilor operative și a suportului psihologic al misiunilor și activităților specifice etc.